

Asia: VN/16579/2021

Lausuntopyyntö HE:stä laeiksi eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kannattaa hallituksen esitystä ja päätavoitteita ns. paperittomien henkilöiden terveyspalvelujen parantamiseksi. Samalla SAK esittää muutamia korjausehdotuksia kohtaan palvelujen maksullisuudesta sekä nostaa esille myös lääkehoidon korvaamisen.

SAK pitää tärkeänä, että Suomi täyttää huolellisesti kansainvälisten sopimuksien asettamat velvoitteet ja niiden muut tavoitteet myös paperittomien henkilöiden terveyspalvelujen tarjoamiseksi. On huolestuttavaa, että Suomi on jo saanut huomautuksia vaikeuksistaan tarjota paperittomille henkilöille välttämättömät terveyspalvelut.

SAK tukee näkemystä, jossa terveys luokitellaan osaksi ihmisoikeuksia. SAK:n omat arvot lähtevät ihmisarvon kunnioittamisesta, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä sekä heikoimpien aseman parantamisesta. Ns. paperittomat maahanmuuttajat ovat yleensä monella tapaa haavoittuvassa asemassa, mahdollisesti ihmiskaupan, muun hyväksikäytön tai työmarkkinarikollisuuden uhreja. Kaikki ihmiskaupan tyyppisissä tilanteissa maahan saapuneet eivät kuitenkaan ole ihmiskaupan uhrien lainsäädännön suojaamien terveyspalvelujen piirissä. Välttämättömien terveyspalvelujen turvaaminen näille henkilöryhmille kuuluu ihmisarvoa puolustavan oikeusvaltion peruspalveluihin. On myös syytä huomioida, että esimerkiksi rokotuspalvelut ja monet muutkin välttämättömistä terveyspalveluista suojaavat palvelujen käyttäjän lisäksi hänen lähiympäristöään ja laajemminkin yhteiskuntaa.

Lausuttavana olevien palvelujen käyttömäärät ja kustannukset ovat Suomen terveyspalvelujen kokonaisuudesta vain erittäin pieni osa. Silti on palvelujen tuottajien näkökulmasta ymmärrettävää

ja perusteltua, että valtio korvaa kustannukset. Kustannukset voivat näille haavoittuvassa asemassa oleville asiakkaille/potilaille itselleen kuitenkin muodostua hyvinkin suuriksi huomioiden yksilön niukat taloudelliset resurssit. Lisäksi on syytä huomioida, että jo aiheetonkin pelko korkeista kustannuksista ja niiden perimisestä ihmiseltä itseltään saattaa nousta jopa välttämättömien palvelujen käytön esteeksi ja näin vesittää koko käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen tavoitteet.

HE:stä tulee siksi poistaa kokonaan kohta, joka voisi mahdollistaa palveluntuottajalle aiheutuvien kustannuksien täysimääräisen perimisen asiakkaalta itseltään. Joissain tilanteissa, esimerkiksi ihmiskaupan tyyppisessä hyväksikäytössä tai työmarkkinarikollisuuden uhriksi joutuneiden tapauksissa mahdollisuus periä terveyspalvelujen todelliset tuotantokustannukset rikoshyötyä saaneelta hyväksikäyttäjältä voisi olla perusteltua. Tätä voitaisiin vielä harkita lisättävän osaksi hallituksen esitystä.

Hyväksikäytön tai rikoksen uhrilta, tai muustakaan syystä paperittomalta asiakkaalta/potilaalta ei näitä täysimääräisiä palvelutuotannon kustannuksia pidä voida periä, ei edes silloin kuin henkilö itse ei ole täysin varaton. Tavanomainen asiakasmaksu voitaisiin periä, mutta tapauskohtaisesti voitaisiin sekin jättää perimättä jo heti palvelutilanteessa näin sopien. Tällöin valtio korvaisi myös asiakasmaksua vastaavan summan. Nämä tulisi vielä täsmentää HE-luonnokseen.

Paperittomien asiakkaiden tulisi saada myös terveydentilansa kannalta välttämätön lääkehoito joko kokonaan maksutta tai korkeintaan Suomessa sairausvakuutetun henkilön lääkehoidon omavastuun hinnalla.

Latvatalo Eveliina
SAK ry - Työehdot-osasto asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi